

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ (દોષિત ઠેરવવા સામે) નં. ૯૫૬ ઓફ ૨૦૧૫

મંજૂરી અને સહિ માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી ઇલેશ જે. વોરા

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંદીપ એન. ભટ્ટ

=====

અહેવાલ આપવા માટે મંજૂરી	હા.	ના.

हुसैन ँशाक मसालावाला

विरुद्ध

गुजरात राज्‍य

उपस्थिति:

अपीलकर्ता माटे श्री. अ.वी. नायर (५५०२)

सुश्री सी. अम. शाह, अपीपी, प्रतिवादी-राज्‍य माटे

कोरम:माननीय न्‍यायमूर्ति श्री ँलेश जे. वोर

अने

माननीय न्‍यायमूर्ति श्री संदीप अ. लह

तारीख:१५/०५/२०२५

मौजिक युकाढो

(द्वारा:माननीय न्‍यायमूर्ति श्री संदीप अ. लह)

આ મામલાની સુનાવણી આખરે આ બેન્ચ દ્વારા કરવામાં આવી હોવાથી અને આજે આદેશો માટે રાખવામાં આવ્યો હોવાથી, તેનો નિકાલ નીચેના ચુકાદા દ્વારા કરવામાં આવે છે.

૧. ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ની કલમ ૩૦૨૨ હેઠળ ગુનાઓ માટે સત્ર કેસ નંબર ૨૫ ઓફ ૨૦૦૬માં ૧૧મા અધિક સત્ર ન્યાયાધીશ, સુરત દ્વારા પસાર કરાયેલા ચુકાદા અને દોષિત ઠેરવવાના આદેશથી વ્યથિત અને અસંતુષ્ટ, અપીલકર્તાએ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ (ટૂંકમાં "સંહિતા") ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ આ અપીલને પસંદ કરી છે.

૨. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ એ છે કે જ્યારે તારીખ ૩.૭.૨૦૦૦ ના રોજ ફરિયાદી-રણછોડભાઈ હમીરભાઈ હાદિયા, પી.એસ.આઈ. ડી.સી.બી. પોલીસ સ્ટેશન, સુરત ફરજ પર હતા અને તારીખ ૦૨.૦૮.૨૦૦૦ ના રોજ અમરનાથ યાત્રા પર આતંકવાદીઓ દ્વારા બોમ્બ દ્વારા મોટા પાયે હુમલા અને ગોળીબારને કારણે રાજકીય પક્ષો દ્વારા બંધની જાહેરાતને કારણે સુરત શહેરના સંવેદનશીલ વિસ્તારોમાં તેમના પેટ્રોલિંગ દરમિયાન, તેમને કંટ્રોલ રૂમમાંથી સંદેશ મળ્યો કે નાનાવત વિસ્તારમાં રમખાણો થયા છે, જે સુરત મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની પાછળ સ્થિત છે.તેથી, તરત જ, ફરિયાદી બે વાહનો સાથે ચોટા બજારથી

નાનાવત વિસ્તાર તરફ ગયો અને તેણે જોયું કે એક વ્યક્તિ રસ્તા પર પડેલો હતો અને ત્રણ વ્યક્તિઓ તેના પર હુમલો કરી રહ્યા હતા અને આ ત્રણમાંથી બેની પાસે છરી હતી અને એકની પાસે તલવાર હતી. પોલીસને જોયા પછી તરત જ ત્રણેય આરોપી ત્યાંથી તેમની નજીકની નાની શેરી તરફ ભાગવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા, જોકે, પોલીસ કર્મચારીઓએ ત્રણમાંથી એક આરોપીને છરી વડે પકડી પાડ્યો હતો, પરંતુ બે ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા હતા. રસ્તા પર પડેલો વ્યક્તિ કિરણ મહેશભાઈ કાકડિયા હતો અને પોલીસ દ્વારા કિરણ કહેવાનું કહેવામાં આવતા તેણે કહ્યું કે પોલીસ અને અન્ય બે વ્યક્તિઓ દ્વારા પકડાયેલા વ્યક્તિએ તેને માર માર્યો છે. જે આરોપીને પોલીસે છરી વડે પકડ્યો છે તે હાલનો અપીલકર્તા છે. તેથી, ઇજાગ્રસ્ત વ્યક્તિ એટલે કે., કિરણને પોલીસ કર્મચારીઓ દ્વારા ૧૦૮ એમ્બ્યુલન્સમાં હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યો હતો, જોકે સારવાર દરમિયાન તેનું મોત થયું હતું. તેથી, ફરિયાદી દ્વારા ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશન, સુરત સમક્ષ ઉપરોક્ત ઘટના અંગે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે, જે ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ ની કલમ ૩૦૨૨, ૩૦૭, ૩૨૪, ૧૪૩, ૧૪૭, ૧૪૮, ૧૪૯, ૩૩૭ અને ૪૨૭ અને બોમ્બે પોલીસ અધિનિયમની કલમ ૧૩૫ હેઠળ ગુનાઓ માટે ૨૦૦૦ ના સી.આર.-I નંબર ૧૪૨ તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૩. ફરિયાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદના અનુસરણમાં, તપાસ એજન્સીએ સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા, સંબંધિત પુરાવા એકત્રિત કર્યા અને ગુનાને સાબિત કરવાના હેતુથી વિવિધ પંચનામા અને અન્ય સંબંધિત પુરાવા તૈયાર કર્યા. વર્તમાન અપીલકર્તા સહિત ત્રણ આરોપીઓ સામે સામગ્રી મળી આવ્યા બાદ, તેમની સામે રજી એડિશનલ સિવિલ જજ અને જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ, ફર્સ્ટ ક્લાસ, સુરતની અદાલતમાં આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. જેમ કહેવામાં આવ્યું છે કે અદાલત પાસે ગુનાની સુનાવણી કરવાનો અધિકારક્ષેત્ર નથી, તેણે સંહિતાની કલમ ૨૦૯ હેઠળ જોગવાઈ મુજબ કેસ સેશન્સ જજ, સુરતને સોંપ્યો હતો.

૪. સેશન્સ કોર્ટ, સુરતને કેસ સોંપ્યા પછી, સેશન્સ જજે ઉપરોક્ત ગુનાઓ માટે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે આરોપ નક્કી કર્યો હતો. આરોપીએ દોષિત ન હોવાનો દાવો કર્યો હતો અને દાવો કર્યો હતો કે તેના પર કેસ ચાલી રહ્યો છે.

૫. આરોપને સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદી પક્ષે ૨૨ સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ૧૫ દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે, જે ખાસ કરીને વિવાદિત ચુકાદો અને આદેશના પારા ૬ અને ૭ માં વર્ણવેલ છે.

૬. ફરિયાદી પક્ષ તરફથી પુરાવાના નિષ્કર્ષ પર, ટ્રાયલ કોર્ટ અપીલકર્તા-આરોપીઓને પુરાવામાં દેખાતા વિવિધ ગુનાહિત સંજોગો મૂક્યા જેથી સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ પૂરા પાડવામાં આવેલ તેમનો ખુલાસો/જવાબ મેળવી શકાય.આગળના નિવેદનમાં, અપીલકર્તા-આરોપીએ તેની સામે દેખાતા તમામ ગુનાહિત સંજોગોને ખોટા ગણાવીને નકારી કાઢ્યા હતા અને વધુમાં જણાવ્યું હતું કે તે નિર્દોષ છે અને તેની સામે ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે.બંને પક્ષોને સાંભળ્યા પછી અને ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાઓનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી, વિદ્વત ટ્રાયલ જજે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યો-જે ગુના માટે તેનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે ફરિયાદી પક્ષ કેસ સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યો હતો.તેથી, વર્તમાન અપીલ.

૭. એ નોંધવામાં આવે છે કે વર્તમાન અપીલકર્તા સાથે અન્ય બે આરોપી પણ હતા.તે બંને આરોપીઓને માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેમની સામે લગાવવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા.તેની સામે રાજ્યએ આ અદાલતમાં કોઈ અપીલ કરી નથી.

૮.૧ અપીલકર્તા વતી વિદ્વાન વકીલ શ્રી એ. વી. નાયરે-આરોપીએ રજૂઆત કરી છે કે આરોપી દ્વારા ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓની ઉલટતપાસણી અને એકત્રિત કરેલી સામગ્રીનો એફ. એસ. એલ. અહેવાલ એટલે કે 'છરી', જે કથિત

રીતે અપીલકર્તા પાસેથી મળી આવી છે, છરી પર લોહીની કોઈ ઉપલબ્ધતા ન હોવાનો અભિપ્રાય આપે છે, તેને અપીલકર્તા પર દોષિત ઠેરવવા માટે એકસાથે બાજુ પર મૂકી દેવામાં આવી છે; અને મૃતક પીડિતાની ઇજાઓ સાથે મળી આવેલી છરીના બિન-સમર્થનના પાસાને પણ વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પડતી જોવામાં આવી છે; અને અપીલકર્તાની દોષિત ઠેરવણી, નિર્દોષ જાહેર કરાયેલા આરોપી નંબર ૨ અને ૩, નિર્દોષ જાહેર કરાયેલા અને દોષિત આરોપી વચ્ચેની ભૂમિકા અને પુરાવાઓમાં કોઈ ભૌતિક તફાવત કર્યા વિના, બિનટકાઉ સમાન અથવા સમાન પુરાવાના આધારે; અને કથિત ઘટના લગભગ ૧૨ વાગ્યે ૦૩.૦૮.૨૦૦૦ પર બની હતી:૦૦ – ૦૧:૦૦ સાંજે, અને મળી આવેલી છરી સાથે આરોપીનો શોધ પંચનામા લગભગ ૧૭ વાગ્યે હાથ ધરવામાં આવ્યો હતો:૩૦ ૧૮ સુધી:૩૦ તપાસ અધિકારી- શ્રી સિમ્પી , પીએસઆઈ, ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશન દ્વારા, રમખાણો દરમિયાન ડી. સી. બી. પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા અપીલકર્તાની અલગ જગ્યાએથી ધરપકડ/પકડવાની અને તેને સીધા પોલીસ સ્ટેશનમાં લાવવાની સંભાવનાને નકારી શકાય નહીં, કારણ કે અપીલકર્તા સૌદાગરવાડનો રહેવાસી હતો અને રૂપમ શોરૂમમાં નોકરી કરતો હતો, જે નજીકમાં છે, જ્યાં કથિત ગુનો થયો છે, જે ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશનના અધિકારક્ષેત્રમાં છે; અને જુબાનીઓ આંક ૭૭,૬૨,૬૪,૬૭,૭૦,૮૨ અને ૮૩ પર પોલીસ સાક્ષીઓની સંખ્યા, અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવા માટે વિશ્વાસને પ્રેરિત કરતી નથી; અને આ પોલીસ સાક્ષીઓ, સિવાય કે આંક ૮૨-

ગોરધનભાઈ પટેલનું નિવેદન, દસ વર્ષથી વધુ સમય પછી વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ત્રણ આરોપીઓની સીધી ઓળખ કરે છે; અને તે કે ઉપરોક્ત સાક્ષીઓમાંથી કોઈ પણ અપીલકર્તાની ધરપકડના ચોક્કસ સ્થળ અથવા પીછો કર્યા પછી તેને પકડ્યો હતો તે અંગે પુરાવા આપતો નથી; અને જ્યારે કોઈ પણ પોલીસ અધિકારી ટોળા દ્વારા ઘાયલ થયો ન હતો, ત્યારે તબીબી સહાય આપવા માટે કોઈ પ્રયાસો કરવામાં આવ્યા હોવાના કોઈ પુરાવા નથી. પીડિતને કિરણ એમ્બ્યુલન્સ આવે ત્યાં સુધી, પોલીસ અધિકારીના કપડાં અથવા જે વાહનમાં પીડિતાને શરૂઆતમાં રાખવામાં આવી હતી અને કયા પોલીસ અધિકારીએ કથિત ઘટના દરમિયાન કઈ હરકત કરી હતી અને તેઓ ક્યાં હાજર હતા તેના પર લોહીના ડાઘનો કોઈ પુરાવો નથી, પછી જ્યારે મૃતક પીડિતા પર હુમલો કરવામાં આવ્યો ત્યારે ઉપરોક્ત પોલીસ અધિકારીઓની હાજરી અત્યંત શંકાસ્પદ છે; અને કેટલાક પોલીસ અધિકારીઓએ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓએ ટ્રાયલ કોર્ટમાં જુબાની આપતા પહેલા કેસના કાગળોનો અભ્યાસ કર્યો હતો, તેમની જુબાનીને અવિશ્વસનીય ગણાવી હતી; અને પોલીસ અધિકારીઓના નિવેદનમાં પણ એવું ટાંકવામાં આવ્યું હતું કે પીડિતાએ આંગળી ચીંધીને તેમની સામે અપીલકર્તાની ઓળખ કરી હતી અને ભોગ બનનારને થયેલી ઈજાઓની સંખ્યા અને પ્રકૃતિ અને તેના દ્વારા ગુમાવેલા લોહીને ધ્યાનમાં રાખીને, આ લોકોએ તેના પર હુમલો કર્યો હોવાનું કહેવું વિશ્વાસપાત્ર નથી; અને પોલીસ અધિકારીઓ સમક્ષ કહેવાતી

મૃત્યુની ઘોષણા પણ અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવા માટે પૂરતો વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતી નથી, કારણ કે તે અસ્પષ્ટ અને અનિર્ણિત છે.

૮.૨ તેમની રજૂઆતના સમર્થનમાં, તેમણે નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે.

- (i) ૨૦૨૩ INSC ૮૨૯-જાવેદ શૌકત અલી કુરેશી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય
- (ii) ૨૦૨૪ આઈ. એન. એસ. સી. ૪૭૪-સસિકુમાર વિરુદ્ધ રાજ્ય
- (iii) ૨૦૨૨ લાઈવ લો (એસસી) ૫૮૨-અમરિક સિંગ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય
- (iv) ૨૦૨૩ આઈ. એન. એસ. સી. ૭૫૮-ઈરફાન @નાકા વિરુદ્ધ યુ. પી. રાજ્ય.

૮.૩ તેમણે રજૂઆત કરી છે કે આ અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે અને અપીલકર્તાને નિર્દોષ જાહેર કરી શકાય છે.

૯.૧ પ્રતિવાદી માટે શીખી એપ સુશ્રી સી. એમ. શાહ-રાજ્યએ આ અપીલનો ઉગ્ર વિરોધ કર્યો છે.તેણીએ રજૂઆત કરી છે કે જ્યારે કોમી રમખાણોને કારણે પોલીસ કંટ્રોલ રૂમમાંથી સંદેશ મળતાં ગુનાના સ્થળે પહોંચી ત્યારે તેઓએ જોયું કે એક વ્યક્તિ એટલે કે. મૃતક રસ્તા પર પડેલો હતો અને ત્રણ વ્યક્તિઓ તેને તલવાર અને છરીથી મારી રહ્યા હતા અને પોલીસને જોયા પછી તરત જ ત્રણેય

વ્યક્તિઓ ગુનાના સ્થળ પરથી ભાગી ગયા હતા, જો કે, પોલીસ વર્તમાન અપીલકર્તાને છરી સાથે પકડવામાં સફળ રહી હતી પરંતુ બે ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા હતા; અને જ્યારે પીડિતાને પ્રહારો વિશે પૂછવામાં આવ્યું ત્યારે પીડિતાએ અપીલકર્તા તરફ આંગળી ચીંધી હતી અને કહ્યું હતું કે આ વ્યક્તિઓએ તેને તલવાર અને છરીથી માર માર્યો છે; અને તમામ પોલીસ અધિકારીઓએ ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો છે; અને પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં દર્શાવવામાં આવેલી ઈજાઓને જોતા એવું લાગે છે કે મૃતકને વિવિધ ઈજાઓ થઈ હતી. ઘાતક હથિયારોથી પ્રહારો; અને વર્તમાન અપીલકર્તાએ પોતે જણાવ્યું છે કે તેણે મૃતકને અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે છરીથી પ્રહારો કર્યા હતા, જ્યારે તેને ગુનાના સ્થળેથી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી; અને તે સમગ્ર શહેરમાં કોમી રમખાણો હતા, ત્યાં મુસ્લિમ સમુદાયનું ટોળું હતું, જે વિસ્તારમાં આ ઘટના બની હતી તે વિસ્તાર મુસ્લિમ વિસ્તાર હતો અને પીડિતાનો કોઈ દોષ નથી કે જેના માટે તેને આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા માર મારવામાં આવ્યો હતો; અને પોલીસ સાક્ષીઓએ આરોપીની ઓળખ કરી છે—અપીલકર્તા; અને પોલીસ સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી જુબાનીઓ લગભગ સુસંગત અને એક જ રેખા પર હતી; અને તેમાં કોઈ મોટી વાત નથી. ઉપરોક્ત નિવેદનોમાં વિરોધાભાસ; અને ટોળા પર તેમને વિખેરવા માટે આંસુ ગેસના સેલ છોડવામાં આવ્યા હતા; અને તે કે ફરિયાદી પોલીસ અધિકારી છે; અને અપીલકર્તાની હથિયાર સાથે સ્થળ પર જ ધરપકડ કરવામાં આવી હતી; અને મૃતકએ અપીલકર્તાની ઓળખ કરી છે અને કહ્યું છે કે

અપીલકર્તાઓ અને અન્ય વ્યક્તિઓએ અપીલકર્તા તરફ આંગળી ચીંધીને તેને છરી અને તલવારથી માર માર્યો છે; અને પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં ઉલ્લેખિત ઈજાઓ તેમજ મૃત્યુનું કારણ ફરિયાદી પક્ષના કેસને સમર્થન આપે છે.

૯.૨ તેણીની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, તેણીએ નીચેના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે.

(i) (૧૯૯૯) ૯ એસસીસી પરપ-લીલા રામ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય

((૨) (૨૦૧૨) ૪ એસ. સી. સી. ૭૨૨-ગોવિંદ રાજુ વિરુદ્ધ રાજ્ય

(iii) (૨૦૧૨) ૭ એસસીસી ૬૪૬-શ્યામલ ઘોષ વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય

૯.૩ તેણીએ રજૂઆત કરી છે કે આ અપીલ રદ થઈ શકે છે અને દોષિત ઠેરવવામાં આવી શકે છે.

૧૦.૧ અમે સંબંધિત પક્ષો માટે વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી હરીફ રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધી છે.અમે માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વિવાદિત ચુકાદા અને આદેશનો અભ્યાસ કર્યો છે.અમે રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી તેમજ જેલની ટિપ્પણીઓ પણ જોઈ છે.

૧૦.૨ ફરિયાદી પોલીસ અધિકારી છે., રણછોડભાઈ હમીરભાઈ હાદિયા, જે ડી. સી. બી. પોલીસ સ્ટેશન, સુરત ખાતે પી. એસ. આઈ. હતા.તે પોલીસ ટીમના સભ્યોમાંનો એક હતો, જેણે અપીલ કરનાર-આરોપીને ગુનાના સ્થળેથી પકડ્યો હતો.ફરિયાદ પરથી જાણવા મળે છે કે પોલીસ ટીમને કંટ્રોલ રૂમમાંથી સુરતના નાનાવત વિસ્તારમાં કોમી રમખાણો અંગે સંદેશ મળ્યો છે; તેથી, તેઓ તરત જ ત્યાં દોડી ગયા; જ્યારે તેઓ ગુનાના સ્થળે પહોંચ્યા, ત્યારે તેઓએ જોયું કે એક વ્યક્તિ રસ્તા પર પડેલો હતો અને ત્રણ વ્યક્તિઓ તેને માર મારતા હતા; પોલીસને જોયા પછી તરત જ ત્રણેય વ્યક્તિઓ ગુનાના સ્થળેથી ભાગી ગયા; પોલીસ કર્મચારીઓએ તેમનો પીછો કર્યો; ત્રણમાંથી બે ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા, પરંતુ એક પકડાયો, જે અહીં અપીલકર્તા છે; પોલીસ કર્મચારીઓએ અપીલકર્તાને પકડી લીધો અને તેને ઘાયલ વ્યક્તિ પાસે લઈ ગયા. માર્ગ; ઈજાગ્રસ્તોને મળેલી વિવિધ ગંભીર ઈજાઓને કારણે, ઈજાગ્રસ્ત રસ્તા પર વિલાપ કરી રહ્યો હતો; આવી સ્થિતિમાં, પોલીસ દ્વારા ઘાયલોને પૂછવામાં આવતા કે જેમણે તેને વિવિધ પ્રહારો કર્યા છે, તે તરત જ અપીલકર્તાને બતાવે છે અને કહે છે કે અપીલકર્તા અને અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે અપીલકર્તા તરફ આંગળી ચીંધીને તેને વિવિધ પ્રહારો કર્યા છે; પોલીસે અપીલકર્તાને છરી વડે પકડ્યો અને તે મુજબ એફ. આઈ. આર. દાખલ કરી.

૧૦.૩ અપીલકર્તા સાથેની વધુ પૂછપરછમાં, તેણે અન્ય બે વ્યક્તિઓના નામ જણાવ્યા જેઓ પોલીસ પાસેથી ગુનાના સ્થળેથી ભાગી જવામાં સફળ રહ્યા હતા, જેમણે પીડિતા પર હુમલો પણ કર્યો હતો.તેથી, ત્રણેય આરોપીઓએ માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ કેસ ચલાવ્યો હતો.સંપૂર્ણ સુનાવણી પછી, ટ્રાયલ કોર્ટે શંકાનો લાભ આપીને અને તેમની સામે પૂરતા પુરાવાની ગેરહાજરીમાં બે વ્યક્તિઓને નિર્દોષ જાહેર કર્યા છે, જ્યારે વર્તમાન અપીલકર્તાને માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવે છે અને આજીવન કેદની સજા ફટકારવામાં આવે છે, કારણ કે વર્તમાન અપીલકર્તા સામે પૂરતી સામગ્રી મળી આવે છે અને કેસ વાજબી શંકાની બહાર સાબિત થાય છે.

૧૦.૪ એ નોંધવામાં આવે છે કે રાજ્યએ તે બે વ્યક્તિઓને નિર્દોષ જાહેર કરવાના નિર્ણય સામે કોઈ અપીલ દાખલ કરી નથી.હાલની અપીલ અપીલકર્તા-આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવે છે, જેને માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આજીવન કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે, કારણ કે ઘાયલ/પીડિતાએ તેનો કોઈ દોષ ન હોવાને કારણે જીવલેણ ઈજાઓને કારણે દમ તોડ્યો હતો.ઈજાગ્રસ્ત સગીર હતો અને તેની ઉંમર લગભગ ૧૬ વર્ષની હતી, જે ૧૧મા ધોરણમાં અભ્યાસ કરતો હતો.આ અપીલ પર આજે આ અદાલત દ્વારા સુનાવણી કરવામાં આવે છે અને નિર્ણય લેવામાં આવે છે.જેલની ટિપ્પણી અનુસાર, વર્તમાન અપીલકર્તાએ આ સમય સુધીમાં લગભગ દસ વર્ષની જેલની સજા ભોગવી છે.

૧૦.૫ વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે તેની સામે પૂરતા પુરાવા ન હોવાનું અવલોકન કરીને અન્ય બે આરોપીઓને નિર્દોષ જાહેર કર્યા છે.રાજ્યએ નિર્દોષ જાહેર કરવાના નિર્ણય સામે કોઈ અપીલ કરી નથી.વર્તમાન અપીલ માત્ર અપીલકર્તા દ્વારા પસંદ કરવામાં આવે છે, કારણ કે ટ્રાયલ કોર્ટે વર્તમાન અપીલકર્તાને આજીવન કેદની સજા ફટકારી છે.વર્તમાન અપીલકર્તા વિરુદ્ધ સામગ્રી હોવાથી, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે તેને આજીવન કેદની સજા ફટકારી છે.નિર્દોષ જાહેર કરાયેલી વ્યક્તિઓના કેસમાં ગણવામાં આવતા સમાન અને સમાન પુરાવાઓ સંબંધિત દલીલ, અપીલકર્તાના કિસ્સામાં ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ, તે ટકાઉ નથી.જો કોઈ પુરાવા કોઈ વ્યક્તિની વિરુદ્ધ હોય, તો આવી વ્યક્તિને સજા થવી જોઈએ.વર્તમાન કેસમાં, વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટને સંતોષ છે કે ફરિયાદી પક્ષે વિવિધ દસ્તાવેજો તેમજ મૌખિક પુરાવા એટલે કે મૃત્યુની ઘોષણા, ઈજાઓ, પોલીસ સાક્ષીઓની જુબાની વગેરેને ધ્યાનમાં લઈને વર્તમાન અપીલકર્તા સામે વાજબી શંકાથી આગળ પોતાનો કેસ સાબિત કર્યો છે અને તેથી, ટ્રાયલ કોર્ટે વર્તમાન અપીલકર્તાને દોષી ઠેરવ્યો છે અને આજીવન સજા ફટકારી છે.તેથી, આવી દલીલ અપીલકર્તા માટે મદદરૂપ થશે નહીં.

૧૦.૬ વધુમાં, છરીના પંચનામાની દલીલના સંદર્ભમાં, અપીલકર્તાની ફરિયાદકર્તા પોતે પોલીસ અધિકારી દ્વારા ધરપકડ કરવામાં આવે છે, જે તે સમયે

ચૌટા બજાર વિસ્તારમાં પેટ્રોલિંગ ફરજ પર હતો, જેને કંટ્રોલ રૂમમાંથી સંદેશ મળ્યો છે અને તેથી, તે કાઈમ-૧ અને કાઈમ-૨ વાહનોમાં તેની ટીમ સાથે નાનાવત વિસ્તાર તરફ દોડી ગયો, જે ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશન નજીક છે.સમગ્ર સુરત શહેરમાં રમખાણો થયા હોવાથી તમામ પોલીસ અધિકારીઓ અલગ-અલગ વિસ્તારોમાં ફરજ પર હતા.તે સમયે પરિસ્થિતિ સામાન્ય નહોતી.જ્યારે પણ કોઈ પોલીસ અધિકારીને કંટ્રોલ રૂમમાંથી સંદેશ મળે છે, ત્યારે તેણે પરિસ્થિતિને નિયંત્રિત કરવા માટે ત્યાં દોડવું જોઈએ.આ સંજોગોમાં, ફરિયાદી-પોલીસ અધિકારી ઘટના સ્થળ તરફ દોડી ગયા હતા.તેમણે અપીલકર્તાની ઘટનાના સ્થળેથી હથિયાર સાથે ધરપકડ કરી હતી, મૃતકએ અપીલકર્તાની ઓળખ કરી હતી.ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશનનો પોલીસ અધિકારી-શ્રી સિમ્પી તે દિવસે ફરજ પર અને પોલીસ સ્ટેશનની બહાર હોઈ શકે છે.જ્યારે પણ તે દિવસે પોલીસ સ્ટેશનમાં તેની ફરજ ફરી શરૂ કરે છે, ત્યારે ફરિયાદ લેવામાં આવે છે અને પંચનામા કરવામાં આવે છે.તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદકર્તા દ્વારા અપીલકર્તાની ધરપકડનો સમય, જે ડી. સી. બી. પોલીસ સ્ટેશન, સુરત ખાતે પીએસઆઈ હતો અને રમખાણો અને પંચનામાને કારણે ફરજ પર હતો, જે ચોક બજાર પોલીસ સ્ટેશનના સંબંધિત પોલીસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવ્યો હતો, જેમના અધિકારક્ષેત્રમાં આ ઘટના બની છે, તે અલગ છે.

૧૦.૭ વધુમાં, તે અપીલકર્તાનો કેસ નથી કે અપીલકર્તાની ફરિયાદકર્તા સિવાય અન્ય કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.વધુમાં, તે અપીલકર્તાનો કેસ નથી કે તેને ગુનાના સ્થળ સિવાય અન્ય જગ્યાએથી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.આ તબક્કે તમામ પોલીસ સાક્ષીઓની જુબાની મહત્વપૂર્ણ છે.તમામ પોલીસ સાક્ષીઓએ માન્ય ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ એ હકીકત વિશે સુસંગત નિવેદન રજૂ કર્યું છે કે અપીલકર્તાને પોલીસે ગુનાના સ્થળેથી હથિયાર સાથે પકડ્યો હતો જ્યારે તેણે અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે ગુનાના સ્થળેથી ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.આ અપીલકર્તાની સામે સંતુલનને નમાવે છે.વધુમાં, ગુનાનું સ્થળ એટલે કે સુરતનો નાનાવત વિસ્તાર અને અપીલકર્તાનું કહેવાતું રોજગાર સ્થળ એટલે કે સુરતનો સૌદાગર વાડ લગભગ ૫ કિલોમીટર દૂર છે.તે રમખાણોનો સમય હતો અને અપીલકર્તાને પોલીસે હથિયાર સાથે પકડી લીધો હતો.તેથી પોલીસ દ્વારા ખોટી રીતે ધરપકડનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૧૦.૮ વધુમાં, પોલીસ અધિકારીઓ સિવાય આ ઘટનાનો કોઈ નજરે જોનાર સાક્ષી નહોતો.તમામ પોલીસ અધિકારીઓએ તેમના નિવેદનોમાં સ્પષ્ટ, સ્પષ્ટ અને સતત આ ઘટના વિશે લગભગ એક જ નિવેદન/વાર્તા રજૂ કરી છે કે પોલીસને સુરતના નાનાવત વિસ્તારમાં નિયંત્રણ કક્ષમાંથી રમખાણોનો સંદેશ મળ્યો છે, જ્યારે તેઓ ઘટના સ્થળે પહોંચ્યા ત્યારે તેમણે જોયું કે એક વ્યક્તિ રસ્તા પર પડેલો છે અને ત્રણ વ્યક્તિઓ તેને મારી રહ્યા હતા.પોલીસને જોયા

પછી, તેઓએ ગુનાના સ્થળેથી ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો, બે ભાગી જવામાં સફળ થયા અને એકને પોલીસ દ્વારા હથિયાર સાથે ધરપકડ કરવામાં આવી, પોલીસ આરોપીને ઘાયલ વ્યક્તિ પાસે લઈ ગઈ, ઈજાગ્રસ્ત વ્યક્તિએ તેની ઓળખ કરી અને તેની તરફ આંગળી ચીંધીને કહ્યું કે તેણે અન્ય બે સાથે તેને જીવલેણ માર માર્યો છે.આ લગભગ તમામ પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલી વાર્તા/સંસ્કરણ છે જે ગુનાના સમયે પોલીસ ટીમ તરીકે હાજર હતા.આવા સંસ્કરણમાં તેમના નિવેદનોમાં કોઈ વિસંગતતા નથી.તેથી, એકઝ ખાતેના તેમના નિવેદનો પરથી તે સ્પષ્ટ થાય છે. ૬૨, ૬૪, ૬૭, ૭૦, ૭૨, ૭૭, ૮૨ અને ૮૩.તમામ સાક્ષીઓએ આ હદ સુધી ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો છે.

૧૦.૯ વધુમાં, અપીલકર્તા અને અન્ય લોકોનો પીછો કોણે કર્યો, જેમણે અપીલકર્તાને પકડ્યો, જેમણે એમ્બ્યુલન્સ આવે તે પહેલાં મૃતકને તબીબી સહાય આપી, વાહનમાં લોહીનો ડાઘ ન હતો, પોલીસ અધિકારીઓના કપડાં પર લોહીનો ડાઘ ન હતો વગેરે એવી દલીલ પોલીસ સાક્ષીઓની સુસંગત જુબાનીઓ તરફ ધ્યાન આપતા વિશ્વાસને પ્રેરિત કરતી નથી.

૧૦.૧૦ આ સંજોગોમાં, છરી પર લોહીના ડાઘા ન હોવા, જેણે અપીલકર્તાને પકડ્યો હતો, જેણે અપીલકર્તાનો પીછો કર્યો હતો, જેમાં મૃતકને હોસ્પિટલમાં ખસેડવામાં આવ્યો હતો, વગેરે જેવી અપીલકર્તાની દલીલો/દલીલો મૃતકની

ઈજાઓ તરફ ધ્યાન આપતા વિશ્વાસની પ્રેરણા આપતી નથી.તે બચાવનો કેસ નથી કે મૃતકને અપીલકર્તા સિવાય અન્ય અજાણ્યા વ્યક્તિ દ્વારા માર મારવામાં આવ્યો હતો.વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે વિવિધ પુરાવાઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા છે અને વિવાદિત ચુકાદો પસાર કર્યો છે.મૃતક નિર્દોષ વ્યક્તિ હતો, જેની અપીલકર્તા દ્વારા નિર્દયતાથી હત્યા કરવામાં આવી હતી, તે પણ કોઈ દોષ વગર.

૧૦.૧૧ આ તબક્કે, ૨૦૧૦ ક્રિમિનલ લો જર્નલ ૩૮૮૯ (એસસી) માં નોંધાયેલા ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ ક્રિષ્ના માસ્ટર અને અન્યોના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી રહેશે, ખાસ કરીને પેરા:૮ જે નીચે મુજબ છે:

“૮. આ કેસમાં તપાસ કરાયેલા સાક્ષીઓના પુરાવાની પ્રશંસા કરતા પહેલા, મૌખિક પુરાવાની પ્રશંસા માટેના માપદંડનો સંદર્ભ લેવો ઉપદેશક રહેશે.સાક્ષીના પુરાવાની પ્રશંસા કરતી વખતે, અભિગમ એ હોવો જોઈએ કે સાક્ષીના પુરાવાને સંપૂર્ણ રીતે વાંચીને સત્યની વીંટી હોય તેવું લાગે છે કે કેમ.એકવાર તે છાપ મળી જાય તે પછી, અદાલત માટે નિઃશંકપણે જરૂરી છે કે તે પુરાવાઓની વધુ તપાસ કરે, ખાસ કરીને પુરાવાઓમાં દર્શાવવામાં આવેલી ખામીઓ, ખામીઓ અને નબળાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને તે જાણવા માટે તેનું મૂલ્યાંકન કરે કે શું તે પુરાવાના સામાન્ય અર્થની વિરુદ્ધ છે કે કેમ અને પુરાવાના અગાઉના મૂલ્યાંકનને

હચમચાવી દેવામાં આવ્યું છે કે કેમ જેથી તે માન્યતાને પાત્ર નથી.તુરછ બાબતોમાં નાની વિસંગતતાઓ કે જે કેસના મૂળને સ્પર્શતી નથી, પુરાવાઓમાંથી અહીં અથવા ત્યાં સંદર્ભમાંથી ફાટેલા વાક્યોને લઈને અતિ-તકનીકી અભિગમ, તપાસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી કેટલીક તકનીકી ભૂલને મહત્વ આપવું, જે મામલાના મૂળ સુધી ન જાય તે સામાન્ય રીતે પુરાવાને સંપૂર્ણ રીતે નકારી કાઢવાની મંજૂરી આપતું નથી.જે અદાલત સમક્ષ સાક્ષી પુરાવા આપે છે તે અદાલતને સાક્ષી દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવાના સામાન્ય આધાર વિશે અભિપ્રાય રચવાની તક મળી હોય, તો અપીલ અદાલત કે જેને આ લાભ ન હતો તેણે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પુરાવાના મૂલ્યાંકનને યોગ્ય મહત્વ આપવું પડશે અને જ્યાં સુધી કારણો ભારે અને પ્રચંડ ન હોય ત્યાં સુધી, અપીલ અદાલત માટે તુરછ વિગતોની બાબતમાં ભિન્નતા અથવા નબળાઈઓના આધારે પુરાવાને નકારી કાઢવો યોગ્ય રહેશે નહીં.પોલીસના નિવેદનોમાં નાની ભૂલો ક્યારેય જીવલેણ માનવામાં આવતી નથી.પોલીસ સમક્ષ સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિવેદનો સંક્ષિપ્ત નિવેદનો હોય છે અને અદાલતમાં પુરાવા ન હોઈ શકે.નાની/તુરછ ભૂલો અદાલત દ્વારા તારણને યોગ્ય ઠેરવશે નહીં કે સંબંધિત સાક્ષીઓ જૂઠા છે.ફરિયાદી પક્ષના પુરાવા અહીં અસાતત્યતા અને ત્યાં વિસંગતતાઓથી પીડાઈ શકે છે, પરંતુ તે એક ટૂંકું કારણ છે જેમાંથી કોઈ ફોજદારી કેસ મુક્ત નથી.જોવાની મુખ્ય બાબત એ છે કે શું તે વિસંગતતાઓ દ્રવ્યના મૂળમાં જાય છે કે તેના નજીવી પાસાઓ સાથે સંબંધિત છે.પહેલાના

કેસમાં, પુરાવામાં મેળવેલી વિસંગતતાઓનો લાભ લેવા માટે બચાવ પક્ષને ન્યાયી ઠેરવી શકાય છે.જોકે, બાદમાં, તેને આવો કોઈ લાભ મળી શકશે નહીં.સાક્ષીઓની જુબાનીમાં હંમેશા સામાન્ય વિસંગતતાઓ હોય છે, ભલે તેઓ ગમે તેટલા પ્રમાણિક અને સાચા હોય.આ વિસંગતતાઓ નિરીક્ષણની સામાન્ય ભૂલો, સમય વીતી જવાને કારણે યાદશક્તિની સામાન્ય ભૂલો, માનસિક સ્વભાવને કારણે, ઘટના સમયે આઘાત અને ભય અને જીવન માટે જોખમને કારણે છે.તે વારંવાર થતું નથી કે મુકદ્દમામાં અગાઉના સંસ્કરણમાં સુધારા કરવામાં આવે છે જેથી કાર્યવાહીના કેસને મૂર્ખતાપૂર્ણ હોવા છતાં પ્રોત્સાહન મળે.તેથી, જૂઠાણાને સત્યથી અલગ કરવાની અદાલતની ફરજ છે.પુરાવાની તપાસ કરતી વખતે, અદાલતે દરેક કેસમાં ભૂખને અનાજથી અલગ કરવાનો પ્રયાસ કરવો પડે છે અને આ પ્રયાસને એ આધાર પર છોડી ન શકાય કે કેસ ગૂંચવણભર્યો છે સિવાય કે પુરાવા ખરેખર એટલા ગૂંચવણભર્યા અથવા વિરોધાભાસી હોય કે પ્રક્રિયા વાજબી રીતે હાથ ધરી શકાતી નથી.આ સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અદાલતે નક્કી કરવું પડશે કે આ કેસમાં તપાસ કરાયેલા સાક્ષીઓના પુરાવાથી ફરિયાદી પક્ષનો કેસ સાબિત થાય છે કે નહીં."

૧૦.૧૨ વધુમાં, મૃત્યુની ઘોષણાની દલીલના સંદર્ભમાં, એ નોંધવામાં આવે છે કે તમામ પોલીસ સાક્ષીઓએ ખાસ જણાવ્યું છે કે જ્યારે અપીલકર્તાને હથિયાર સાથે સ્થળ પર પકડવામાં આવ્યો હતો અને પીડિત પાસે લઈ જવામાં આવ્યો

હતો, ત્યારે પીડિતાએ સ્પષ્ટપણે તેની આંગળી અપીલકર્તા તરફ બતાવી હતી અને કહ્યું હતું કે અપીલકર્તા અને અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે મળીને તેને જીવલેણ હથિયારોથી માર માર્યો હતો. આ તબક્કે, ૨૦૨૩ લાઇવ લો (એસસી) ૬૯૮ = ૨૦૨૩ આઈએનએસસી ૭૫૮ માં નોંધાયેલા ઈરફાન @નાકા વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્યના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો ફળદાયી રહેશે, ખાસ કરીને તેના ફક્ત ૬૨, જે નીચે મુજબ છે:

“૬૨. મૃત્યુની ઘોષણા ક્યારે સ્વીકારવી જોઈએ તે નક્કી કરવા માટે કોઈ સખત અને ઝડપી નિયમ નથી; કોર્ટની ફરજ એ છે કે આ પ્રશ્નનો નિર્ણય હકીકતો અને કેસની આસપાસના સંજોગોમાં કરવો અને તેની સત્યતા વિશે સંપૂર્ણ ખાતરી કરવી. નીચે પુનઃઉત્પાદિત કેટલાક પરિબલોને તે નક્કી કરવા માટે ધ્યાનમાં લઈ શકાય છે, જો કે, તેઓ માત્ર મૃત્યુની ઘોષણાના વજનને અસર કરશે અને તેની સ્વીકાર્યતાને નહીં. –

((૧) નિવેદન આપનાર વ્યક્તિ મૃત્યુની રાહ જોઈ રહ્યો હતો કે કેમ?

((૨) શું મૃત્યુની ઘોષણા વહેલી તકે કરવામાં આવી હતી?"પ્રથમ તકનો નિયમ

"

(૩) શું મૃત્યુની ઘોષણા મૃત્યુ પામેલા વ્યક્તિના મોંમાં મૂકવામાં આવી હતી એવું માનવા માટે કોઈ વાજબી શંકા છે?

(૪) શું મૃત્યુની ઘોષણા પોલીસ અથવા કોઈ રસ ધરાવતા પક્ષના કહેવા પર ઉશ્કેરણી, શિક્ષણ અથવા નેતૃત્વનું પરિણામ હતું?

((૫) શું નિવેદન યોગ્ય રીતે નોંધવામાં આવ્યું ન હતું?

((૬) શું મૃત્યુની ઘોષણા કરનારને આ ઘટનાનું સ્પષ્ટ નિરીક્ષણ કરવાની તક મળી હતી?

(૭) શું મૃત્યુની ઘોષણા સમગ્ર સમય દરમિયાન સુસંગત રહી છે?

(૮) શું, મૃત્યુની ઘોષણા પોતે જ

શું મૃત્યુ પામતા વ્યક્તિની કલ્પના તે શું વિચારે છે તેની અભિવ્યક્તિ/કલ્પના છે?

(૯) શું મૃત્યુની ઘોષણા પોતે સ્વૈચ્છિક હતી?

(૧૦) બહુવિધ મૃત્યુ ઘોષણાઓના કિસ્સામાં, શું પ્રથમ ઘોષણા સત્યને પ્રેરિત કરે છે અને અન્ય મૃત્યુ ઘોષણા સાથે સુસંગત છે?

(૧૧) શું, ઈજાઓ અનુસાર, મૃતક માટે મૃત્યુની ઘોષણા કરવી અશક્ય હોત?".

૧૦.૧૩ વધુમાં, ઘટના પહેલા મૃતકની સાથે જે વ્યક્તિ હતી તે હસમુખભાઈ ભીખાભાઈ રાઠોડ છે.તેણે આંક ૫૩ પર ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ જુલાની આપી છે.તેમણે ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો હતો.તેણે તે આરોપીની ઓળખ કરી હતી.આરોપીએ તેને વિવિધ હથિયારોથી ખરાબ રીતે માર પાડી માર્યો છે.

૧૦.૧૪ વધુમાં, તબીબી અધિકારી-ડૉ. મહમદ ઉર્ફે ઇસાક મહમદ શેખે પણ આંક ૫૬ પર ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ જુબાની આપી છે, જેમાં તેણે ફરિયાદી પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો છે.તેમણે મૃતકનું પોસ્ટમોર્ટમ કર્યું છે.આ તબક્કે, પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં તેના દ્વારા દર્શાવવામાં આવેલી ઇજાઓનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે, જે આંક ૫૭-પોસ્ટમોર્ટમ અહેવાલમાં છે તેમજ ઉપરોક્ત અહેવાલમાં દર્શાવવામાં આવેલા મૃત્યુનું કારણ એટલે કે 'બહુવિધ છરીના ઘાથી રક્તસ્રાવના પરિણામે આઘાત'.ઉપરોક્ત અહેવાલ પરથી જાણવા મળે છે કે મૃતકને છરીના ઘા મારીને ઘણી ઇજાઓ થઈ છે.પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ તેમજ મૃત્યુનું કારણ જોતાં, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે તે પોતે અપીલકર્તા છે, અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે, જેમણે પોલીસ કર્મચારીઓ ગુનાના સ્થળે આવ્યા ત્યારે મૃતકને જીવલેણ હથિયારથી વિવિધ પ્રહારો કર્યા હતા.

૧૦.૧૫ અપીલકર્તા દ્વારા આ દલીલ પર ભારે નિર્ભરતા મૂકવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા પાસેથી મળી આવેલી છરી પર લોહીનો કોઈ ડાઘ નથી.આ તબક્કે, એ નોંધવામાં આવે છે કે તે અપીલકર્તાની વાર્તા નથી કે જ્યારે ઘટના બની ત્યારે અપીલકર્તા ગુનાના સ્થળે ઉપલબ્ધ ન હતો.તે અપીલકર્તાની વાર્તા નથી કે તે બીજી જગ્યાએ ઉપલબ્ધ હતો.તે નોંધની બાબત છે કે પોલીસ દ્વારા ઘટનાના સ્થળેથી હથિયાર સાથે પકડાયેલા અપીલકર્તા અને મૃતકએ આંગળી બતાવીને

તેની ઓળખ કરી હતી.એ પણ નોંધવામાં આવે છે કે તે અમરનાથ મંદિરમાં યાત્રાળુઓ પર થયેલા આતંકવાદી હુમલાને કારણે રાજકીય પક્ષો દ્વારા જાહેર કરાયેલ 'બંધ' નો સમય હતો.પ્રશ્ન પૂછવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા, અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે, ઘાતક હથિયાર સાથે, તે સમયે શેરીમાં કેમ ફરતો હતો.જ્યારે મૃતક પોતે આંગળી ચીંધીને અપીલકર્તાની ઓળખ કરે છે અને પોલીસ અધિકારીઓને કહે છે કે અપીલકર્તાએ અન્ય બે વ્યક્તિઓ સાથે તેને માર માર્યો છે, ત્યારે એક્સએસએલ દ્વારા અહેવાલ મુજબ, છરી પર લોહીના ડાઘ ન હોવાનો પ્રશ્ન, કેસના અન્ય સંજોગોને જોતા અપીલકર્તાની તરફેણમાં સંતુલન નમતો નથી.પોલીસ સાક્ષીઓના નિવેદનો, સ્થળ પર તે સમયે મૃતકની મૃત્યુની ઘોષણા, પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ, ડૉક્ટર દ્વારા ઓળખાયેલ મૃતકને મળેલી ઇજાઓ, સદભાગ્યે તે સ્થળેથી બચી ગયેલી ઇજાગ્રસ્ત વ્યક્તિ, જે મૃતકની સાથે હતી અને તે દિવસે સંજોગો, અપીલકર્તા સામે સંતુલન નમાવે છે.

૧૧.૧ શ્રીરામપુરમ પી. એસ. અને અનરે (૨૦૧૨) ૪ એસ. સી. સી. ૭૨૨ માં અહેવાલ આપ્યો હતો, ખાસ કરીને પારસે ગોવિંદરાજુ ઉર્ફે ગોવિંદા વિરુદ્ધ રાજ્યના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો ફળદાયી છે:૨૪ તેના ૨૬,૩૦ અને ૬૭, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

“૨૪. તે પુરાવાના કાયદાની એક સ્થાયી દરખાસ્ત છે કે તે સાક્ષીઓની સંખ્યા નથી જે મહત્વની છે પરંતુ તે પદાર્થ છે.જો ફરિયાદી પક્ષ મર્યાદિત સંખ્યામાં સાક્ષીઓ હોવા છતાં પણ આરોપીના અપરાધને ઘરે લાવી શકે તો મોટી સંખ્યામાં સાક્ષીઓની તપાસ કરવી પણ જરૂરી નથી.લઘુ માંઝી અને અનરના કિસ્સામાં. વી/એસ.ઝારખંડ રાજ્ય (૨૦૦૩) ૨ એસસીસી ૪૦૧, આ અદાલતે સાક્ષીઓની મૌખિક જુબાનીને ત્રણ વર્ગોમાં વર્ગીકૃત કરી હતી: –

(એ) સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય;

(બી) સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય; અને

(સી) ન તો સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય અને ન તો સંપૂર્ણપણે અવિશ્વસનીય.

સાક્ષીઓની ત્રીજી શ્રેણીમાં, અદાલતે સાવધ રહેવું પડશે અને જોવું પડશે કે આવા સાક્ષીના નિવેદનને અન્ય સાક્ષીઓ દ્વારા અથવા અન્ય દસ્તાવેજ અથવા નિષ્ણાત પુરાવા દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવે છે કે કેમ.

૨૫. સમાન રીતે સારી રીતે સ્થાપિત કાયદાની દરખાસ્ત છે કે જ્યાં આ ઘટનાનો એકમાત્ર સાક્ષી હોય, ત્યાં તેના પુરાવાને સાવધાની સાથે સ્વીકારવો પડશે અને અન્ય સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવા અથવા અન્યથા નોંધાયેલા પુરાવાઓના ટચસ્ટોન પર તેનું પરીક્ષણ કર્યા પછી.એકમાત્ર સાક્ષીનો પુરાવો સચોટ, વિશ્વસનીય હોવો જોઈએ અને ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા જણાવવામાં આવેલી

ઘટનાઓની સાંકળમાં અનિવાર્યપણે ફિટ થવો જોઈએ.જ્યારે ફરિયાદી પક્ષ એકમાત્ર નજરે જોનાર સાક્ષીની જુબાની પર આધાર રાખે છે, ત્યારે આવા પુરાવા સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય અને ભરોસાપાત્ર હોવા જોઈએ.ઘટના સમયે આવા સાક્ષીની હાજરી શંકાસ્પદ હોવી જોઈએ નહીં.જો એકમાત્ર સાક્ષીનો પુરાવો અન્ય સાક્ષીઓ સાથે વિરોધાભાસી હોય, તો આરોપીની સજાના પાયા તરીકે આવું નિવેદન આપવું સલામત ન પાડા હોઈ શકે.આ એવા કેટલાક સિદ્ધાંતો છે જે કોર્ટે સતત અને નિશ્ચિતતા સાથે રજૂ કર્યા છે.

૨૬. આ સંબંધમાં જોસેફ વી/એસના કેસોનો સંદર્ભ આપી શકાય છે.કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૩) ૧ એસ. સી. સી. ૪૬૫ અને ટીકા રામ વી/એસ.મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૭) ૧૫ એસસીસી ૭૬૦.જપસા કબારી અને અન્યો વિરુદ્ધના કિસ્સામાં પા.બિહાર રાજ્ય (૨૦૦૧) ૧૦ એસ. સી. સી. ૯૪, આ અદાલતે એવો મત વ્યક્ત કર્યો હતો કે જો સાક્ષીની હાજરી શંકાસ્પદ હોય, તો તે એકમાત્ર સાક્ષીની જુબાનીના આધારે દોષિત ઠેરવવાનો કેસ બની જાય છે.જો કે, જ્યાં સુધી ઉપરોક્ત સાક્ષી વિશ્વસનીય અને વિશ્વાસપાત્ર હોય ત્યાં સુધી એકલ સાક્ષીની જુબાની પર દોષિત ઠેરવવામાં કોઈ અવરોધ નથી.

૩૦. એક નિયમ તરીકે એવું ન કહી શકાય કે પોલીસ અધિકારી ફોજદારી કેસમાં એકમાત્ર નજરે જોનાર સાક્ષી બની શકે છે અથવા ન પાડા હોઈ શકે.તે હંમેશા

આપેલ કેસની હકીકતો પર આધારિત રહેશે.જો આવા સાક્ષીની જુબાની વિશ્વસનીય, ભરોસાપાત્ર, સચોટ અને અન્ય સાક્ષીઓ અથવા સ્વીકાર્ય પુરાવાઓ દ્વારા યોગ્ય રીતે સમર્થન આપે છે, તો આવા સાક્ષીનું નિવેદન માત્ર એ આધાર પર નકારી શકાય નહીં કે તે એક પોલીસ અધિકારી છે અને તેને કેસની સફળતામાં થોડો રસ હોઈ શકે છે.તે ત્યારે જ થાય છે જ્યારે કેસની સફળતામાં તેની રુચિ નિર્દોષ લોકો સાથે સંકળાયેલી હદ સુધી અતિશય ઉત્સાહથી પ્રેરિત હોય; તે ઘટનામાં, આવા સાક્ષીના નિવેદન સાથે કોઈ વિશ્વસનીયતા જોડી શકાતી નથી.

૬૭. અમે ચોક્કસપણે એવું સંકેત નથી આપી રહ્યા કે આ બધા છતાં, વસૂલાત અને અન્ય બાબતો માટે પોલીસ અધિકારીના નિવેદન પર વિશ્વાસ કરી શકાતો નથી અને દોષિત ઠેરવવાનો આધાર બની શકતો નથી, પરંતુ જ્યાં આવા સાક્ષીનું નિવેદન વિશ્વસનીય નથી અને વિશ્વાસની આકાંક્ષા ધરાવતું નથી, તો આરોપી કાયદા અનુસાર શંકાના લાભનો હકદાર રહેશે.જ્યારે તપાસ અધિકારીએ આરોપીનું નિવેદન નોંધ્યું હતું અને તે મુજબ લેખ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો ત્યારે માત્ર સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની ગેરહાજરી, આરોપીના કહેવા પર વસૂલાત સંબંધિત પોલીસ અધિકારીના પુરાવાને કાઢી નાખવા માટે પૂરતો આધાર નથી.{દિલ્હીની એન. સી. ટી. ની રાજ્ય સરકાર વિ/એસ. જુઓ.સુનીલ અને અબ્ર. [(૨૦૦૧) ૧ એસસીસી ૬૫૨]}.આવી જ પરિસ્થિતિ હશે જ્યાં પ્રમાણિત કરનારા સાક્ષીઓ

પ્રતિકૂળ બની જાય છે, પરંતુ જ્યાં પોલીસ અધિકારીનું નિવેદન પોતે અવિશ્વસનીય હોય તો કોર્ટ માટે વસૂલાતને કાયદેસર અને કાયદેસર રીતે સ્વીકાર્ય તરીકે સ્વીકારવી મુશ્કેલ બની શકે છે. પોલીસના સત્તાવાર કાર્યો નિયમિત રીતે કરવામાં આવે છે એવું માનવું જોઈએ અને અદાલતો માટે આવા પુરાવાને નકારી કાઢવા માટે પ્રારંભિક અવિશ્વાસ સાથે શરૂઆત કરવાનો કોઈ પ્રસંગ નથી."

૧૧.૨ ડુલી ચંદ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય દ્વારા લીલા રામ (મૃત) ના કેસમાં અને અન્ય (૧૯૯૯) ૯ એસ. સી. સી. પરખ માં નોંધાયેલા, ખાસ કરીને પારસના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો ઉલ્લેખ કરવો પણ ફળદાયી છે: ૮ તેના ૧૨ અને ૧૮ સુધી, જે નીચે મુજબ વાંચે છે:

"૮. જો કે, ઉપરોક્ત બે મુદ્દાઓ પર આ મામલે આગળ વધતા પહેલા, આ મામલાના અન્ય પાસાની નોંધ લેવી અનુકૂળ રહેશે, એટલે કે, તપાસ એજન્સી દ્વારા તપાસને લગતા અવલોકનો. હવે તે એક સારી રીતે સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે તપાસ દરમિયાન કોઈ પણ અનિયમિતતા અથવા તો ગેરકાયદેસરતાને કાર્યવાહીના કેસને નકારી કાઢવાના આધાર તરીકે ગણવા જોઈએ નહીં અને આપણે આ અદાલતના નિર્ણયને સંદર્ભિત કરવા સિવાય આ મુદ્દા પર વિસ્તૃત થવાની જરૂર નથી. કિશોર, AIR ૧૯૯૬ SC ૩૦૩૫: (૧૯૯૬ AIR (SCW) ૧૩૯૨: ૧૯૯૬ ક્રિ એલજે ૨૦૦૩)].

૯. એ નોંધવું જોઈએ કે ઉચ્ચ અદાલત તેના અધિકારક્ષેત્રમાં છે કારણ કે તે પુરાવાઓનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરનારી પ્રથમ અપીલ અદાલત છે, પરંતુ બે સાક્ષીઓના આંખના ખાતામાં જોવા મળતી વિસંગતતાઓ જ્યાં સુધી તે એટલી મહત્વપૂર્ણ ન હોય ત્યાં સુધી સાક્ષીઓના પુરાવાની વિશ્વસનીયતાને અસર કરી શકતી નથી. જ્યારે તેઓ વિગતો પર બોલે છે ત્યારે જુદા જુદા સાક્ષીઓના કથન વચ્ચે કેટલીક વિસંગતતાઓ હોવી નિશ્ચિત છે, અને જ્યાં સુધી વિરોધાભાસ ભૌતિક પરિમાણનો ન હોય ત્યાં સુધી તેનો ઉપયોગ પુરાવાને સંપૂર્ણ રીતે દૂર કરવા માટે થવો જોઈએ નહીં. સંજોગોવશાત્, ગુનાહિત કેસોમાં ગાણિતિક વિશેષતાઓ સાથે પુરાવાની સમર્થનની અપેક્ષા રાખી શકાતી નથી. નાનું સુશોભન હોઈ શકે છે, પરંતુ તેના કારણે ફેરફારો સાક્ષીઓના પુરાવાને અવિશ્વસનીય બનાવતા નથી. તુરંત વિસંગતતાઓએ અન્યથા સ્વીકાર્ય પુરાવાને નાબૂદ ન કરવો જોઈએ. આ સંદર્ભમાં, ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય વિ/એસમાં આ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપી શકાય છે. એમ. કે. એન્થની, AIR ૧૯૮૫ SC ૪૮:(૧૯૮૫ કિ એલજે ૪૯૩). અહેવાલના ફકરા ૧૦ માં, આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:

“૧૦. સાક્ષીના પુરાવાની પ્રશંસા કરતી વખતે, અભિગમ એ હોવો જોઈએ કે સાક્ષીના પુરાવાને સંપૂર્ણ રીતે વાંચીને સત્યની વીંટી હોય

તેવું લાગે છે કે કેમ.એકવાર તે છાપ ઊભી થઈ જાય તે પછી, અદાલત માટે નિઃશંકપણે જરૂરી છે કે તે પુરાવાઓની વધુ તપાસ કરે, ખાસ કરીને પુરાવાઓમાં દર્શાવવામાં આવેલી ખામીઓ, ખામીઓ અને નબળાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને અને તે જાણવા માટે તેનું મૂલ્યાંકન કરે કે શું તે સાક્ષી દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવાના સામાન્ય આધારની વિરુદ્ધ છે કે કેમ અને પુરાવાના અગાઉના મૂલ્યાંકનને હચમચાવી દેવામાં આવ્યું છે કે કેમ જેથી તે માન્યતાને પાત્ર નથી.તુરંત બાબતોમાં નાની વિસંગતતાઓ કે જે કેસના મૂળને સ્પર્શતી નથી, પુરાવાઓમાંથી અહીં અથવા ત્યાં સંદર્ભમાંથી ફાટેલા વાક્યોને લઈને હાયપરટેકનિકલ અભિગમ, તપાસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવેલી કેટલીક તકનીકી ભૂલને મહત્વ આપવું કે જે મામલાના મૂળ સુધી ન જાય તે સામાન્ય રીતે પુરાવાને સંપૂર્ણ રીતે નકારી કાઢવાની મંજૂરી આપતું નથી.જે અદાલત સમક્ષ સાક્ષી પુરાવા આપે છે તે અદાલતને સાક્ષી દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવાના સામાન્ય આધાર વિશે અભિપ્રાય રચવાની તક મળી હોય, તો અપીલ અદાલત કે જેને આ લાભ ન હતો તેણે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પુરાવાની પ્રશંસા માટે યોગ્ય વજન જોડવું પડશે અને જ્યાં સુધી વજનદાર અને પ્રચંડ કારણો ન હોય ત્યાં સુધી તુરંત વિગતોની બાબતમાં નાના ફેરફારો અથવા નબળાઈઓના આધારે પુરાવાને નકારી કાઢવો યોગ્ય

રહેશે નહીં.પ્રમાણિક અને સાચા સાક્ષીઓ પણ મુખ્ય ઘટના સાથે અસંબંધિત કેટલીક વિગતોમાં અલગ હોઈ શકે છે કારણ કે નિરીક્ષણ, જાળવણી અને પ્રજનનની શક્તિ વ્યક્તિઓ સાથે અલગ અલગ હોય છે.

૧૦. ૧૯૯૯ ના ફોજદારી અપીલ નંબર ૬૧ માં ખૂબ જ તાજેતરના નિર્ણયમાં (રમ્મી ઉર્ફે રામેશ્વર વી/એસ. મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય) ૧૯૯૯ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૩૩ સાથે (ભુરા ઉર્ફે સજ્જન કુમાર વી/એસ. મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય) આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:

"જ્યારે સાક્ષીની લાંબી તપાસ કરવામાં આવે છે ત્યારે તેના માટે કેટલીક વિસંગતતાઓ કરવી શક્ય છે.કોઈ સાચો સાક્ષી કદાચ કેટલીક વિસંગત વિગતો બનાવવાથી છટકી શકે નહીં.કદાચ એક ખોટો સાક્ષી જે સારી રીતે શિક્ષિત છે તે સફળતાપૂર્વક તેની જુબાનીને સંપૂર્ણપણે બિન-અસંવેદનશીલ બનાવી શકે છે.પરંતુ અદાલતોએ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે જ્યારે સાક્ષીના પુરાવામાં વિસંગતતાઓ તેના નિવેદનની વિશ્વસનીયતા સાથે એટલી અસંગત હોય ત્યારે જ અદાલત તેના પુરાવાને રદ કરવામાં ન્યાયી ઠરે છે.પરંતુ એક ઘટનાના

વર્ણનમાં આવતા માત્ર ફેરફારો (જે સાક્ષીઓના પુરાવા વચ્ચે અથવા એક જ સાક્ષીના જે નિવેદનો વચ્ચે) પર અપનાવવામાં આવેલો ખૂબ ગંભીર ઢ્રષ્ટિકોણ ન્યાયિક તપાસ માટે અવાસ્તવિક અભિગમ છે.

આ અદાલતે વધુમાં અવલોકન કર્યું:

“૨૫. ટ્રાયલ કોર્ટમાં સાક્ષીના કોસ-એક્ઝામિનેશન દરમિયાન તેનો સામનો કરવા માટેના અગાઉના નિવેદનથી વિરોધાભાસ કરવો એ સામાન્ય પ્રથા છે.માત્ર પુરાવાઓમાં અસંગતતા હોવાને કારણે સાક્ષીની શાખને નબળી પાડવા માટે તે પૂરતું નથી.તેમાં કોઈ શંકા નથી કે પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૫૫ અસંગત ભૂતપૂર્વ નિવેદનના પુરાવા દ્વારા સાક્ષીના શ્રેય પર મહાભિયોગ લાવવાનો અવકાશ પૂરો પાડે છે.પરંતુ વિભાગનું વાંચન સૂચવે છે કે તમામ અસંગત નિવેદનો સાક્ષીના શ્રેયને દોષિત ઠેરવવા માટે પૂરતા નથી.વિભાગનો સામગ્રી ભાગ નીચે કાઢવામાં આવ્યો છે:

"૧૫૫.સાક્ષીના શ્રેય પર મહાભિયોગ.

સાક્ષીના શ્રેય પર પ્રતિકૂળ પક્ષ દ્વારા, અથવા અદાલતની સંમતિથી, તેને બોલાવનાર પક્ષ દ્વારા નીચેની રીતે મહાભિયોગ લાવી શકાય છે:

(૧) – (૨)

(૩) તેના પુરાવાના કોઈપણ ભાગ સાથે અસંગત અગાઉના નિવેદનોના પુરાવા દ્વારા જે વિરોધાભાસી હોઈ શકે છે.

૨૬. પહેલું નિવેદન પુરાવા સાથે અસંગત લાગતું હોવા છતાં તે વિરોધાભાસ માટે પૂરતું હોવું જરૂરી નથી.માત્ર અસંગત નિવેદન કે જે "વિરોધાભાસી" હોવાનું જવાબદાર છે તે સાક્ષીના શ્રેયને અસર કરશે.પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૪૫ કોસ-એક્ઝામિનરને સાક્ષીના કોઈપણ અગાઉના નિવેદનનો ઉપયોગ કરવા માટે પણ સક્ષમ બનાવે છે, પરંતુ તે ચેતવણી આપે છે કે જો તેનો હેતુ સાક્ષીનો "વિરોધાભાસ" કરવાનો હોય તો કોસ-એક્ઝામિનરને તેમાં નિર્ધારિત ઔપચારિકતાનું પાલન કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે.સંહિતાની કલમ ૧૬૨ કોસ-એક્ઝામિનરને સાક્ષીના અગાઉના નિવેદન (સંહિતાની કલમ ૧૬૧ હેઠળ નોંધાયેલ) નો ઉપયોગ માત્ર મર્યાદિત હેતુ માટે કરવાની મંજૂરી આપે છે, એટલે કે સાક્ષીનો "વિરોધાભાસ" કરવો.

૨૭. તેથી, સાક્ષીનો વિરોધ કરવો એ સાક્ષીના ચોક્કસ સંસ્કરણને બદલામ કરવું હોવું જોઈએ.જ્યાં સુધી પહેલાનું નિવેદન વર્તમાન નિવેદનને બદલામ કરવાની શક્તિ ધરાવતું ન હોય ત્યાં સુધી, પછીનું નિવેદન પહેલાના નિવેદનથી અમુક હદ સુધી અલગ હોય તો પણ તે સાક્ષીનું ખંડન કરવું મદદરૂપ નહીં થાય, [તહસીલદાર સિંહ વી/એસ

દ્વારા.યુ. પી. રાજ્ય, AIR ૧૯૫૯ SC ૧૦૧૨:(૧૯૫૯ ક્રિ એલજે ૧૨૩૧)].

૧૧. અદાલતે ધ્યાનમાં રાખવું પડશે કે જુદી જુદી પરિસ્થિતિઓમાં જુદી જુદી સાક્ષીઓ જુદી જુદી પ્રતિક્રિયા આપે છે:જ્યારે કે કેટલાક અવાક થઈ જાય છે, કેટલાક રડવા લાગે છે જ્યારે અન્ય કેટલાક ઘટના સ્થળેથી ભાગી જાય છે અને તેમ છતાં કેટલાક એવા હોય છે જેઓ હિંમત, વિશ્વાસ અને માન્યતા સાથે આગળ આવી શકે છે કે ખોટી બાબતોને દૂર કરવી જોઈએ.હકીકતમાં તે વ્યક્તિઓ અને વ્યક્તિઓ પર નિર્ભર કરે છે.માનવીય પ્રતિક્રિયાની કોઈ નિર્ધારિત પેટર્ન અથવા એકસમાન નિયમ હોઈ શકતો નથી અને તેની પ્રતિક્રિયાના આધારે પુરાવાના ભાગને એક નિર્ધારિત પેટર્નમાં ન આવવો એ અનુત્પાદક અને પાંડિત્યપૂર્ણ કવાયત છે.

૧૨. એ નોંધવું ખરેખર જરૂરી છે કે ભાગ્યે જ કોઈ એવા સાક્ષીને મળે છે કે જેના પુરાવામાં કોઈ અતિશયોક્તિ અથવા સુશોભન ન હોય-કેટલીકવાર સુશોભન આપવાનો ઇરાદાપૂર્વકનો પ્રયાસ પણ થઈ શકે છે અને કેટલીકવાર તેમની અતિશય ચિંતામાં તેઓ થોડો અતિશયોક્તિભર્યો અહેવાલ આપી શકે છે. કોર્ટ વિસંવાદિતામાંથી અગત્યની સામગ્રીને અલગ તારવી શકે છે અને સાક્ષીઓની

જુબાનીમાંથી સત્ય શોધી શકે છે. પુરાવાનો સંપૂર્ણ પ્રતિકાર બિનજરૂરી છે. પુરાવાને વિશ્વાસપાત્રતાના દૃષ્ટિકોણથી ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ—જો આ તત્વ સંતોષાય છે, તો તેમણે કોર્ટના મનમાં જણાવેલા પુરાવાને સ્વીકારવા માટે વિશ્વાસ પેદા કરવો જોઈએ, જોકે તેમાં તેની ગેરહાજરી નહીં.

૧૮. એ સાચું છે કે, મૃતક—મામનની જમીનમાંથી પાણીનો પ્રવાહ ખોદવાને લગતા કેટલાક વિવાદો હતા. એવા પુરાવા છે કે ગામના સરપંચ પક્ષકારો વચ્ચેના વિવાદને ઉકેલવા જઈ રહ્યા હતા અને આ સમયે જ આ ભયાનક હત્યા થઈ હતી, તેથી હેતુને નકારી શકાય નહીં. ઉચ્ચ અદાલતે એ આધાર પર કાર્યવાહી કરી છે કે મૃતકના પુત્ર અને સાળા હોવાના બે નજરે જોનારા સાક્ષી રસ ધરાવતા સાક્ષી છે, અને તેથી તેમના પુરાવા પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં, અમે તેની સાથે સહમત થઈ શકતા નથી. જો કે આંખોનું ખાતું પુત્ર દ્વારા આપવામાં આવ્યું હોઈ શકે છે અને સાળા પોતે જ તેની અસરકારકતા અથવા તેના પુરાવા મૂલ્યને ગુમાવતા નથી સિવાય કે સાક્ષીઓની શાખપાત્રતાને બદનામ કરવા માટે કોઈ અન્ય પરિબળને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવે. વિચારણા હેઠળની બાબતની હકીકતો પર, મૃતકના પુત્ર લીલા રામની હાજરી એ હકીકતને કારણે તદ્દન સ્વાભાવિક લાગે છે કે પિતાનો કોઈ અન્ય વ્યક્તિ સાથે જમીનનો વિવાદ હતો અને

સામાન્ય રીતે પુત્રને વિવાદના સમાધાનમાં રસ હોઈ શકે છે.આમ, સંવાદ દરમિયાન તેમની હાજરીને અકુદરતી ન કહી શકાય.પંચાયતમાં ફરિયાદ નોંધાવનારા મૃતકના સાળા કુર્મી રામની હાજરી અંગે પણ આવી જ સ્થિતિ હતી.જો કુર્મીરામ પણ વિવાદના સૌહાર્દપૂર્ણ સમાધાન માટે પંચાયતના સભ્યો સાથે ગયા હોય, તો અમારા મતે તેમાં કંઈ પણ અકુદરતી નથી.બંને નજરે જોનારા સાક્ષીઓના પુરાવાઓને સ્વતંત્ર સાક્ષી એવા સરપંચ દ્વારા સંપૂર્ણ સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.ઉચ્ચ અદાલતે તેના પુરાવાની સત્યતા પર માત્ર એ આધાર પર શંકા વ્યક્ત કરી છે કે આરોપીનો ભાઈ એકવાર સાક્ષી સામે ચૂંટણી હારી ગયો હતો.અમે તેને સરપંચના પુરાવા પર શંકા કરવા માટે ખૂબ જ નબળો આધાર માનીએ છીએ.તેમની જુબાનીનો મુખ્ય ભાગ વિશ્વસનીય છે અને તેને નકારી કાઢવાનું કોઈ યોગ્ય કારણ શોધી શકાતું નથી."

૧૧.૩ સેલ્વરાજ વિરુદ્ધ રાજ્યના કેસમાં પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર, તમિલનાડુ દ્વારા (૨૦૧૮) ૧૭ એસ. સી. સી. ૫૦૫ માં નોંધાયેલા માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો પણ ફળદાયી છે, ખાસ કરીને પારસ:૮ અને તેના ૯, જે નીચે પ્રમાણે વાંચે છે:

“૮. જો કે, અમારી પાસે હજુ પણ તમિલવનન (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) ના પુરાવા બાકી છે, જેમણે ખાસ કરીને આરોપી અપીલકર્તાઓનું નામ લીધું છે.જ્યારે આ અદાલત દ્વારા મસાલતી અને અન્ય કેસમાં નિર્ધારિત કાયદાનો ગુણોત્તર વિ.ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય, એ. આઈ. આર. ૧૯૬૫ એસ. સી. ૨૦૨ અને બુસી કોટેશ્વર રાવ અને અન્યો વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૧૨ ૧૨ એસ. સી. સી. ૭૧૧ વર્તમાન કેસમાં સખત રીતે લાગુ ન થઈ શકે કારણ કે વર્તમાન કેસ એવો છે કે જેમાં મોટી સંખ્યામાં આરોપીઓએ એક જ વ્યક્તિ પર હુમલો કર્યો હતો જે વર્તમાન કેસમાં આપણી પાસે બાકી છે તે તમિલવનન (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) ની એકમાત્ર જુબાની છે.જે પ્રશ્ન ઊભો થાય છે તે એ છે કે ઉપરોક્ત સાક્ષીની એકમાત્ર જુબાનીના આધારે આરોપી અપીલકર્તાઓને દોષિત ઠેરવવાનું કેટલું સલામત રહેશે.

૯. આ સંબંધમાં અમે રામચંદ્રન, વી. એ. ઓ. ના પુરાવાની નોંધ લીધી છે. (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૪) જેણે આરોપી નંબર ૪-કાલાઈમોહન પુત્ર/ઓ દેસિંગુનું નિવેદન સાબિત કર્યું હતું, જે છરીની વસૂલાત તરફ દોરી ગયું હતું.ડૉ. એમ. આનંદકુમાર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૩) ના પુરાવાઓમાં જણાવ્યા મુજબ છરીને કારણે થયેલી

ઈજાઓ મૃત્યુનું સંભવિત કારણ છે.જો કે, છરીની પુનઃપ્રાપ્તિ માત્ર આરોપી નંબર ૪-કલાઈમોહન પુત્ર દેસિંગુના કહેવા પર જ થઈ છે અને આરોપી નંબર ૩-સેલ્વરાજ પુત્ર વીરપ્પનના કહેવા પર કોઈ વાંધાજનક હથિયારની પુનઃપ્રાપ્તિ થઈ નથી.તેથી, બંને આરોપીઓને સમાન ગણવામાં ન આવી શકે અને હકીકતમાં, તેઓ અલગ આધાર પર ઊભા રહેશે.આરોપી નંબર ૩-સેલ્વરાજ પુત્ર વીરપ્પનની સજા તમિલવનન (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૧૧) ની એકમાત્ર જુબાની પર આધારિત છે, જે અન્ય નજરે જોનાર સાક્ષી એટલે કે કદલ ધનસેકર (ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી-૬) ના પુરાવા સાથે અસંગત છે અને ઉપરોક્ત આરોપી નંબર ૩-સેલ્વરાજ પુત્ર વીરપ્પન દ્વારા કોઈ નિવેદન આપવામાં આવ્યું નથી, જે કોઈ પણ હથિયારની વસૂલાત તરફ દોરી જાય છે, અમારું માનવું છે કે આરોપી નંબર ૩-સેલ્વરાજ પુત્ર વીરપ્પન નિર્દોષ જાહેર કરવાના આદેશને પાત્ર છે.અમે તે મુજબ ઓર્ડર આપીએ છીએ."

૧૨. અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા માન્ય સવો રચ અદાલતના નિર્ણયોમાં પ્રતિપાદિત કાયદાના સંદર્ભમાં કોઈ વિવાદ ન હોઈ શકે, જો કે, વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને તે અપીલકર્તાને વધુ મદદરૂપ થઈ શકશે નહીં.વર્તમાન કેસ આવા તથ્યો સાથે આ નિર્ણયોના કાર્યક્ષેત્રમાં આવતો

નથી.તેથી, વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને વર્તમાન અપીલ રદ થવાને પાત્ર છે.

૧૩. વિદ્વત ટ્રાયલ કોર્ટે તેના ચુકાદામાં તમામ દસ્તાવેજો તેમજ સાક્ષીઓના મૌખિક પુરાવાઓનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને અપીલકર્તાને ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૩૦૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે દોષિત ઠેરવ્યો છે અને અપીલકર્તાને આજીવન કેદની સજા ફટકારી છે.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને અને સંજોગો હેઠળ, આ અપીલને રદ કરવાની જરૂર છે અને તે મુજબ તેને રદ કરવામાં આવે છે.

(ઇલેશ જે. વોરા, ન્યાયમૂર્તિ)

(સંદીપ એન. ભટ્ટ, ન્યાયમૂર્તિ)

એમ. એચ. દવે

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.